

Nadaljevala se bodo seveda tudi dela na fasadah. Ko bo dokončana fasada na Muzejskem trgu, bosta prišli na vrsto tudi zahodna in južna fasada stare stavbe proti savinjskemu nabrežju in muzejskemu parku. Stara zgodovinska stavba bo s svojo arhitekturo vsaj delno zaživela. S tem bo dokončana komaj pičla polovica del. Treba pa bo seveda misliti tudi na neprekinjeno nadaljevanje, kajti nasprotje med regenerirano staro stavbo in razpadajočim novejšim traktom bo še bolj vpijoče. Razen tega bo ostal še del starega nestilnega stanja tudi v pritličju same stare stavbe. Nikakor namreč ne bo mogoče dostojno in v skladu s celotno projektirano fasado urediti notranje stene arkadnega hodnika v pritličju toliko časa, dokler ne bo odstranjena vinska klet, ki v tako stavbo ne spada, in dokler ne bodo zgrajeni v novem traktu prostori za Študijsko knjižnico, ki začasno zaseda dobro polovico pritličja v stari stavbi ter ovira razvoj muzeja pa tudi sama se v teh pretesnih prostorih ne more več razvijati. Šele ko bo dograjen tudi novi trakt, bo skladno zaživel celotni stavbni kompleks in bo mogoče urediti tudi vso okolico, to je intimno monumentalni Muzejski trg ter muzejski park z delom lapidarija na prostem. Ta posebni del parka bo neprisiljeno povezoval muzejski stavbni kompleks z na novo urejenim parkom ob levem bregu regulirane Savinje. Muzej bo lahko razvil svoje zbirke v vsej stari stavbi, v pritličju novega trakta pa tudi svojo osrednjo, najbolj reprezentativno zbirko: lapidarij rimskih in srednjeveških spomenikov. Tudi študijska knjižnica se bo lahko dostojno razvijala, ne da bi pri tem ovirala razmah muzeja. Ta hram umetnosti in znanosti v obeh prerojenih stavbah bo s svojo arhitektonsko skladnostjo najlepši in najmočnejši poudarek južnemu pročelju mesta z regeneriranimi ostanki srednjeveškega obzidja ter ob njem ležečih stavb, ulic in trgov v najstarejšem predelu mesta Celja. Ali si je mogoče misliti lepši in za družbeni razvoj celjske pokrajine efektnejši rezultat skladno delujočih spomeniškovarstvenih, urbanističnih, umetniških, kulturno-prosvetnih in znanstvenih prizadevanj? — **J. C. — V. N.**

Celje, kapucinska cerkev. Tektonsko izredno preprosta stavba, zgrajena med leti 1609 in 1615, je v notranjščini leta 1948 pogorela ter je sedaj obnovljena v smislu tonskega reševanja notranjih prostorov. — **J. C.**

Cmurek, grad. Zavod za duševno bolne, ki je nameščen v gradu, je začel z večjimi preureditvenimi deli, kakor so namestitve novih kopalnic in stranišč, ureditev kanalizacije itd. Omenjena dela so po izjavi Zavoda nujno potrebna v smislu higienskih predpisov in posebnega značaja te ustanove, po spomeniški strani pa bistveno ne spreminjajo sedanje podobe grajske stavbe. Problem pa nastaja s predvideno zasteklitvijo odprtih arkadnih hodnikov na notranjem dvorišču, ki služijo bolnikom za komunikacijo med bolniškimi sobami in sanitarnimi prostori. Po zgodovinski in čisto estetski presoji zasteklitev arkad iz 16. stol. nikakor ni na mestu, prav tako pa končno tudi ni primerno, da je Zavod za duševno bolne v gradu, ki je po svoji arhitekturni zasnovi pomemben kulturni spomenik, zaradi svoje funkcije pa je javnosti povsem nedostopen. Glede na sedanje potrebe in ker ni mogoče misliti, da bi se Zavod za duševno bolne v doglednem času izselil iz gradu, je spomeniško varstvo pristalo na zasteklitev. V načrtu je tudi zamenjava sedanjega lesenega mostu, ki je dokaj slab, z novim betonskim. Pred glavnim traktom pa bodo postavili še novo zidano ograjo, ki jo bodo obdali z zelenjem. — **S. V.**

Crngrob. Freske na zunanjščini crngrobske cerkve so iz leta v leto vidneje propadale. Ker predstavljajo skupaj z onimi v notranjščini pravo galerijo našega srednjeveškega stenskega slikarstva, je Zavod že pred leti uvrstil

njihovo konservacijo v restavratorski program. Tudi v širšem merilu so freske na zunanjščinah poseben spomeniški problem, saj so redoma izpostavljene vsem vremenskim neprilikam, velikim temperaturnim spremembam in samovolji zidarjev, ko obnavljajo omet. Uvrstiti jih moramo zato v skupino spomenikov, ki prvenstveno zaslužijo restavratorski poseg. Freske na fasadi v Crngrobu so bile deloma šele ob konservaciji do kraja odkrite, kar velja zlasti za upodobitev sv. Krištofa na južni steni. Odstranjeni so bili stari drobci beleža z vse površine, večje luknje so bile zaplombirane in votline injicirane. Barvna plast je bila utrjena z nevtralizirano akronalovo raztopino in okolica fresk nevtravno tonirana. Konservirane so bile tudi slikarije, ki segajo pod obok lope na podstrešje. Zdi se, da so dobile freske na crngrobski fasadi s tem posegom tisto posebno privlačnost, ki jo da spomeniku popolna spomeniška prezentacija zajemajoč konservacijo objekta, estetsko retušo in publiciran znanstveni izsledek.

V prezbitერიю so bile poizkusno odkrite že evidentirane freske iz 17. stol. Videti je, da je poslikan prezbitერიј v celoti, pritlični pas z ornamentiko na rdečem ozadju, stene pa s figuralno slikarijo. Odkrit je bil del prizora s Poklonom treh kraljev. Barvna plast z beležem vred odpada. Delo je izvršil restavrador M. Pirnat, sodeloval je študent akademije I. Povše. — **M. Z.**

Černelo, lokacija stanovanjskih stavb v bližini gradu. Grad Černelo je sicer po vojni, ko so odstranili baročne okenske okvire, močno izgubil na svoji spomeniški pričevalnosti, vendar se kot obsežna gmota dobro uveljavlja v svoji okolici. Kmetijsko posestvo Černelo je predlagalo lokacijo večjih stanovanjskih enot v bližini gradu. V sporazumu s spomeniškim organom je bila dosežena lokacija s precejšnjim odklonom od graščine; nove stavbe bodo oddeljene z zelenjem in drevjem ter dvoriščem v posebno enoto. Tako bo pogled na spomeniški objekt z nekaterih točk še zmerom učinkovit (1959). — **N. Š.**

Colnišče nad Zagorjem. Krajinsko izredno učinkovito zgrajena podružnica kaže na tri stavbne faze. Medtem ko je mogoče sklepati še na poznogotsko jedro ladje, sta bila prezbitერიј in zvonik prizidana 1687, kakor kaže letnica na zvoniku. Iz te dobe se je ohranila slikana imitacija (v temnosivi barvi) stebrov na zunanjščini, ki prekriva starejšo poslikavo imitiranih kamnitih blokov (v okraški barvi). Iz tega časa je tudi dovolj redek motiv šilastoločnega friza na zvoniku. Ta del stavbe je opremljen z dvema zlatima oltarjema. Sredi 18. stol. je bila prizidana bočna kapela z zaobljenimi ogli; v njej je dober sočasen oltar z učinkovito scensko okensko svetlobo (rumeno poslikano steklo). Izdana so bila navodila za nameravano obnovo zunanjščine. (1959) — **N. Š.**

Crešnjevec. Cerkevna stavba je bila ponovno prebeljena z apnom. Kljub opozorilu, da naj ostanejo vzdani rimski kamni nepobarvani, so jih prebelili. Upraviteljstvu stavbe je bilo naročeno, da kamne osnaži. — **S. V.**

Črneče, grad. Grajska stavba služi danes v stanovanjske namene občine Dravograd. Porušeno je bilo nekdanje stopnišče, prav tako pa je predrugljena vsa notranjščina. To se je zgodilo deloma že pred vojno, ko je bil grad v posesti redovnic, deloma med okupacijo in tudi po vojni, ko so stavbo povsem preuredili za stanovanja. Pri tem je izginil leseni in ornamentirani strop. Konservator je poizvedoval za ostanki stropa, vendar jih danes ni več mogoče izslediti. Okna stavbe so razširjena, le na severni strani je v 2. nadstropju še vidno pravokotno klesano okno poznogotskega tipa s posnetimi robovi. — **S. V.**

Crnomelj. V drugi polovici meseca decembra 1959 je pogorela streha nad delom črnomaljskega gradu. Stavba sicer ne kaže nobenih posebnih stavbno-